

KŐBÁNYAI JÁNOS

HÁROMKIRÁLYOK NÉPE

– Forgatókönyvvázlat – négy részben

Első nekifutás

■ A film az Újtestamentum Máté evangéliumának bevezetése köré szervezi történetét (Máté 2.16). Ideje a 20. század utolsó évtizede. (Amely a Messiás várásában és teremtésében, valamint a világ állapotának káoszba és katasztrófába hajlásában oly rokon a kétezer évvel ezelőtti ezredfordulóhoz). Térben pedig az egész világon játszódik: Kelet-Európában, Amerikában, Afrikában és a Szentföldön. Ezen belül is – a teljességet intonálандó – a film karakterisztikus helyszínei: a falu, a milliós nagyváros, tengerek, országutak, hegyek, és a sivatag.

A film az elvágódás tudat alatti – tehát benső, az emberi nem lényegéhez tartozó – Messiás-várás, -keresés, -teremtés s benne az önmagakeresés lehetőségeit vizsgálja. Az elvágódás tárgya-célja: megfogalmazhatatlan. Csak annyi ragadható meg belőle, hogy az élmény és érintés „magáért valóan” megtisztít, megnyugtat, irányt ad.

Hőseink Gáspár, Menyhért, Boldizsár. Különböző földrészek és társadalmi rendszerek keretében sodródó sorsuk és konfliktusaik, valamint a készen kapott világukba beilleszkedni képtelenségük s az ebből fakadó marginalitásuk nyomában járunk. Útjukat innen kísérjük végig – a Születés misztériuma megérintésétől a megtisztulásukig.

Gáspár

Gáspár tipikus kelet-európai marginális értelmiségi. (Előző filmünk, a *Sivatagi nemzedék** hőse.) Egyaránt nem lel otthonra a zsidó „származású” értelmiségi szubkultúrában és az általa kutatott, bemutatott réteggkultúra, a magyar parasztfolklor (táncházak) világában. Menekülésének másik oka és szála: „gyermektelen apasága”. Családra vágódik. Egy kapcsolata ígéri számára a polgári kényelmet, beilleszkedést, de az elől is menekül, mert az lezárná az utat a számára megfogalmazhatatlan beteljesedés előtt, amelynek beteljesülhetlenségét ígéri a megváltó Messiás országába eljutás. Beilleszkedése küszöbéről mégis visszafordul – „az emberi életút felén” – egy „mindent vagy semmit”-utazásba.

Menyhért

Menyhért latin-amerikai, spanyol–indián keverék. Ő is – mint Gáspár – különböző margóvonalakon vergődik. Az egyetemről kicsapták egy kormányellenes tüntetés miatt. Azonban nem vállalja radikalizálódó társai városi gerillaharcát sem. Felmegy a hegyekbe (a nép közé, akikért tüntetni indult), valamely tisztaságot, szolidaritást keresendő. Az ősi kultúrák nyomában, de annak a turizmusba devalválódása láttán abban is csalódik. Furcsa szerelmi kapcsolatba keveredik egy indián lánnyal, akinek ősi egyszerűségébe bújna (idősebb nála), de a lány csak a turistát látja benne. Menyhért itt a hegyekben tanulja ki az ékszerkészítést, s

**Sivatagi nemzedék*, 1991, MTV. Rendező Halmy György, forgatókönyvíró: Kőbányai János. Főbb szereplők: Tóth József, Györgyi Anna, Pap Vera, Reviczky Gábor, Szerévt Tibor, Vajda László.

vándorékszerésként veszi nyakába a világot, hogy ifjúkora élményeivel valamit kezdjen, s magában elrendezze.

Boldizsár

Boldizsár („a szerecseny király”) fekete fiú Zimbabwéból vagy Dél-Afrikából. Első generációs értelmiségi, aki új, fehér környezetben mohón veti rá magát a fehér civilizáció kultúrkinccseire. A világ kultúrájára, amint hiszi, hiszen az ő törzsi kultúrájának nincs történelme, fejlődése. Ehhez nyújt sok segítséget fehérekből álló, baloldali baráti köre, akik ily módon is küzdenek a társadalom és saját magukban élő appartheidjük ellen. A teljes elsajátítás mágikus-misztikus módja: a szerelem. Sokáig el is jut benne egy fehér lánnyal (egy kétgyerekes elvált asszonnyal), aki egy ideig – ideológiai megfontolásból – fogadja udvarlását, szerelmét – azonban csak egy határig.

Boldizsár e taszításból már nem tud visszatérni oda, ahonnet jött. Beteljesülhetetlen szerelme egyúttal a világ – a „fehér ember” civilizációja – elsajátíthatatlanságára is döbbsenti. Mégis újra kell kelnie a fehér emberek világába, sőt azon is túlra, ahol csalódására írt, tanácsot, megnyugvást találhat.

Három hősünk a világ – egy sivatag – szélén találkozik. Összebarátkoznak. Együtt folytatják útjukat, amelynek célját hamarosan meg is találják. Egy hegyi faluban vagy oázisban egy szülő asszonyra és öregember társára akadnak. Az ő segítségük nélkül nem született volna meg a „kised”. Szavak nélkül világosodik meg bennük: ezért a tettért kellett idáig bolyonganiuk.

Ugyan még folytatják útjukat, de mindegyikükben föltámadnak – nem a honvágy, hanem – azok az eddig homályban maradt célok, feladatok, amelyeket a hazájukban és csak nekik kell beteljesíteniük. Ugyanolyan rendeltetészerűen, ahogy ide kellett érkezniük, a születés misztériumába.

Hamarosan elválnak. Szétválásukkor örök barátságot fogadnak, noha tudják: soha nem látják viszont egymást.

Nem válnak el üres hittel. Valamilyen az utazás során kialakult és a születés érintése során felszínre került bölcsességgel térnek vissza hazájukba. A külső utazásból a személyiségük a belső utazás felé fordult, felnyitván előttük a létezés végtelen „mozgóünnep” dimenzióit.

Második nekifutás

■ 1. Egy szerkezeti finomítás

„Királyaink” az utolsó epizód előtt is találkoznak egymással, illetve elmennek egymás mellett anélkül, hogy kommunikációba, szituációba kerülnének. Ezek a találkozások mindhárom epizódban egy-egy snitt erejéig villannak fel. Ezáltal a hősök világ körüli vándorlását is érzékeltetjük anélkül, hogy újabb és újabb helyszíneken kellene forgatni. Dramaturgiaiailag pedig aláhúzzuk a „valahol – előző életünkben – találkoztunk” tudat alatti élményét. Azaz: a találkozás soha nem véletlen, hanem bizonyos érési folyamatok szinte törvényszerűen bekövetkező eredménye.

2. Az „elkésző” figurája, szerepe és motívuma mint az ábrázolt világ dimenziói kitégítése.

Filmünk egy figuracsoport révén kíván sztereóhatást nyújtani. Ők a háromkirályok marginális életfelfogásához képest a többségi pólust képviselik. Ők azok, akik lekésnek a megváltás-születés aktusáról. Az örök elkészők, akik nem keresnek, hanem sodródhatnak-vetődnek. Életük elsiklik a Lét titkai és a hozzájuk nyíló kapuk mellett. Nem tudnak ezekről. Sem a kapuk, titkok lehetőségéről, sem arról, hogy ők sodródának. Szemben a háromkirályokkal, akik magukról azt hiszik, hogy ösztöneiknek engedve, azoknak „felelőtlenül” nem ellenállva sodródhatnak; holott épp ezáltal válhatnak *látókká*. Ez a „kontroll” figuracsoport megsokszorozza filmünk je-

lentéstartalmát. E figurapandantok elhelyezése a történet szövetében több lehetőséget kínál. Ezeket a figurákat itt nem dolgozom ki, csak a lehetőségüket jelzem.

a) Ama találkozási pontokon ők is is fölbukkannak, amikor már a többi „király” nincs már ott. Majd az utolsó képében érkeznek a megváltás-születés színhelyére, anélkül, hogy bármi történe velük. Ez lesz a film vége.

b) Mind a három királynak van egy mása, ellenpontja, Aki úgy él, hogy elkerülje, ne engedje magához közel azokat az érzelmeket, hívásokat, konfliktusokat, amelyek ama kapukhoz vezető ösvényeihez visznek. Az utolsó epizód utolsó képében tűnnek föl, sem a megváltás-születéssel, sem egymással nem találkoznak.

Harmadik nekifutás

■ Még mindig néhány szervezőelem (de most a sztori már nem marad el):

1. Az „elkéső” figuráját a következőképp oldom meg. Minden epizódban lesz egy elkéső, akit minden epizódban ugyanaz a főhős-színész játszik el. Így érzük el a történetünk teljes álomszerűségét. Ezek az „elkésők” a társadalomba integrálódott emberek, „királyaink” ellentétei. Illetve azoknak az álmoknak a megtestesülései, amelyekre a királyaink gondolhatnak, amikor az önmaguk marginalitását-kiválasztottságát vállalják ugyan, de fel-felsejlik maguk előtt az az önmaguk, aki „olyan, mint a többi”, aki „vállalja”, hogy nem – vagy nem egészen – önmaga (mert ez a lemondás sem konfliktus, szenvedés nélküli), és beleolvad a tömegbe. Aki „rendes” ember. Ezek az álmok, sors-visszapergetések akkor fogják el az embert, amikor elfogják a kétségek, hogy helyes volt-e az ösztöneire, a kiválasztottságára hallgatnia s majd azoknak engednie. (Lásd ama kised férfikorának vívódó töpren-gését közvetlen elfogása előtt a Getsemáné kertben.)

Ezek a figurák fel-felvilannak az epizódokban. Akkor érkezvén a helyszínek-re, amikor a királyok – a találkozások ígérete, forrongása betöltői az idők méhében – már nincsenek ott. Az utolsó epizódban mint turistákat látjuk viszont őket. Nem sokkal a születés misztériuma után (amit egy éjszakából kivilágosodó hajnalban képzelek el) egy turistabusz érkezik ama „helyszínre”, megáll, mert onnan kitűnő kilátás nyílik a panorámára. A busz utasai között találjuk mindhárom elkésőt – a királyok „rendes ember” változatait. Nézik a tájat, amely megrendítő bájával őrzi a misztérium derűjét. Mintha megéreznének belőle valamit. Persze nem tudatosulhat bennük semmi, nem válnak „látókká”. Noha egy csoportban érkeznek, itt sem „találkoznak”. A zsibongó turistacsoportban külön-külön merednek arra a pontra, ahol ama vezérlő csillag elvezette királyainkat a megváltás-születés közelébe. Az ő értetlen-magányos és köznapi arcukkal – e „hétköznapi” tragédiával – ér véget a film.

2. Az a nő – álom –, akit az utolsó epizódban mint a megváltót szülő nőt látunk viszont, szintén föltűnik az epizódokban. Mind a három király álmában meg-megjelenik, mindhármat hívja. Majd a részletes forgatókönyvbe lesznek be-bevágva ezek az álomszerű vallomások, mégpedig az epizódtörténetek csomópontjain.

3. Hasonló, de kisebb szerepet kapnak az égitestek. Az Esthajnalcsillag és a tehöld, illetve a hold alakváltozásai.

Egy, két, há: a sztori.

Gáspár

Gáspár zsidó, „határértelmiségi”, akit az anyja nevelt fel.

Apját közvetlenül a házasságkötés után vitték el munkaszolgálatra, ahonnan nem jött vissza. Kohanita volt – a zsidó papi törzs tagja –, ez az örökség, ami Gáspár számára azzal a hátránnyal jár, hogy el kell mennie a kis zsinagógába (ahol az idősek jól emlékeznek az apjára, kortársuk, barátjuk volt), és helyettesítenie kell

a kohanitákat kötelező, illetve a neki kijáró rituáléknál. Gáspárt ez a világ kötelezően és fojtogatóan veszi körül, noha ehhez nincs sok köze.

Filmünk ezekből a rituáléből indít. Egyiknek a végén bemutatják neki Esztert, a „neki való” zsidó lányt is.

E bekerítő-lezáró élet ellen nem egy új világot, de magát a világot kínálja a Táncház, ahová egy riportfilm kapcsán vetődik el mint segédoperatőr. Nem egyértelmű, hogy a filmesekhez tartozik, így – mert táncosa nem lévén – magával ragadja egy Melinda nevű lány. Szerelmük nemcsak két fiatal szerelme, de a kultúrák találkozásának felemelő és gyötrelmes vonzódása-idegenkedése is egyben. Mindezt fölerősíti a két kultúra környezete – a „Montague és Capulet” elmentétnél is mélyebb, mert kulturális és sorsban gyökeredző törésvonal –, amely ezt a kapcsolatot lehetetlenné teszi. Gáspár radikálisan szakít a környezetével (az anyjával, Eszterrel, a zsinagógai öregekkel, akik még a legjobban megértették), s leginkább az apja árnyával és sorsával. A saját, egyedi arcát szeretné megtalálni és betölteni.

Melinda azonban nem tud szakítani. Neki egyszerre könnyebb és nehezebb. Ő itthon van, a saját népében, országában, kultúrájában. S az is roppant terhet ró rá, hogy volt férje, aki hivatásos táncos volt – másfél éve egy autóbalesetben halt meg – nem szerette a zsidókat. S most egy zsidó nevelje föl a fiukat? Gáspár és a kisfiú között ugyanis kialakul egy apa-fiú kapcsolat, és Gáspár készen is mutatkozik az apaszerepre. A szakítás-döntés a Téka táncház táborban robban ki, ahol hangsúlyozottabban derül ki a táncolni soha megtanulni nem képes Gáspár reménytelen idegensége, a görcsös átváltozni akarása és annak képtelensége. Gáspár kivert kutya-ként távozik a táborból. Közledik a karácsony. Gáspár ünneptelenül – a zsidó ünnepet elvesztve és a keresztényhez el nem érve – várja a megváltást. A megváltás a gyerek lenne, Melinda gyereke, akihez a legjobban kötődik ebben az ünnepre készülődő, felbolydult városban. Kétségbeesett lépésre szánja el magát. Ellopja a gyereket, vele akar lenni karácsonykor, és ezzel akarja Melindát is arra kényszeríteni, hogy töltsék együtt az ünnepet. Amikor az óvodából sikerül elhozni a gyereket, a karácsonyig még van egy hét. Melinda két markos táncház as fiúval állít fel Gáspárhoz. Nem hajlandók tárgyalni. Megalázzák, verik Gáspárt. A gyerek sivalkodik, nem akar menni. A dulakodásban a gyerekre esik egy könyvszekrény (vagy a konyhában forró víz-es dézsa stb.). Azonnal kórházba viszik. Meghal a kórházban. Gáspárnak el kell mennie a városból. Erdélybe utazik. Itt van ama „kettős gyökér” mágikus-titokzatos eredője. A táncházi kultúra forrása, amely őt annyira meg- és kiragadta önmagából és környezetéből. S úgy tudja, apja is egy kis erdélyi falucska szatócsboltjában született és gyerekeskedett. Szívesen fogadják a Magyarországról érkezett vándort, aki meglehetősen jártas – hála a Melindával együtt töltött időnek – a falu dolgaiban. A templomban megismerkedik egy gyereket nevelő, nála idősebb özvegyasszonnyal, akinek a férjét pár éve szekusok kínozták agyon. A két sokat gyötört, menekülő ember összeérése, fényévnvi távolságok pillanatnyi összeérése jámbor szeretetben. A székely parasztasszony félretolva az évszázados szokásokat, meghívja az idegent, töltsék együtt velük a karácsonyt. Gáspár elindul a szállásadójától – miután feltöltkezett a szűkös lehetőségek ellenére ajándékokkal – a karácsonyestére a falu túlsó végére. Kinyitja az udvar ajtaját, ott azonban nem az özvegyasszony, hanem néhány legény „fogadja” vasvillával. Meglapogatják a „jobbik végével”, és közlik vele, hogy azonnal el kell hagynia a falut. Utánahajítják a hátizsákját. A falu végén a fenyvesbe vezető utat az Esthajnalcsillag fénye világítja meg. A faluvégi zsidó temető téován imbolygó kövei búcsúztatják a vándort.

A ferihegyi reptéren az ünnepien feldíszített váróterem. Gáspár csak itt tud jegyet venni, mert a városban valamennyi utazási iroda zárva tart. A jegykiadó kérdésére, hogy hová kéri a jegyet, azt válaszolja, ahová előbb indul gép.

Menyhért

Menyhért egy dél-amerikai kisvárosban él. Kis gazdaságuk van, amelyet az anyja vezet. Apját – amikor kisgyerek volt még – párbajban ölte meg egy szintén a városban lakó gazdálkodó. Ama párbaj oka generációkra nyúlik vissza, amikor Menyhért indián dédapja egy nemes spanyol nőt feleségül vévén megtelepedett a városban. Azóta minden generációban előfordult egy gyilkosság, váltakozó családokból szedve áldozatait. Menyhért úgy nőtt fel, hogy állandóan azt sugallták neki, ha felnő, párbajoznia kell, meg kell bosszulnia apja halálát. Azaz: a jövője útjába egy általa még nem elkövetett gyilkosság áll. A katolikus templomban, a mise celebrálása során viszontlátja hétről hétre apja gyilkosát, az élő akadályt, aminek legyőzése nélkül nem lehet a társadalom megbecsült tagja – férfi. A templomban, amely a „Ne ölj!” igéjét hirdeti, mindenki elvárja tőle, hogy öljön (az anyja, rokonai s Mercedes, a jövendőbelije is, aki egyben a megöleendő férfi lánya). Menyhért, hogy időt nyerjen, egyetemre megy a városba, orvostudományt tanul. Amikor a diplomájával visszatér, tudja – ezt sugározza a vére szomjazó város –, nincs tovább haladék. Apja gyilkosának is a párbaj az érdeke, hiszen annak az eldőlésétől függ az ő élete is. Ő sem élhette-élheti biztonságban az életét a párbajig.

Mercedes, Menyhért szerelme, azért kívánja a párbajt, hogy a sorsa eldőljön, hozzámenjen-e Menyhérthez – akit csak akkor tud tisztelni, ha eleget tesz a férfi kötelességének. Ha az apja győzne, akkor özvegyként – erre fogadalmat tesz – magányba temetkezik. Mivel magáévá tette a kisváros értékrendszerét, nem fogadja el Menyhért javaslatát, hogy szökjenek el a gyilkosság kényszere elől.

A párbaj. Menyhért győz. Undora. Rádöbben: ha Mercedestől fia születik, gyilkosát vagy újabb áldozatát nevelheti. A városba siet, és aznap a helyi kórházban elvágatja ondóvezetékét, hogy megállítsa az elátkozott gyilkolási vérbosszúsorozatot – s egyben magát föl is áldozza. Azt hiszi, megváltónak kijáró lelkesedéssel fogadják tettét. Azonban épp ellenkezőleg: mindenkiből mélységes elutasítást vált ki. Mindkét táborból. Mercedes undorodva taszítja el – egyébként is, öccse már készűl a bosszúra, tehát gesztusának semmi értelme nem volt. A kisváros papja – conquistádorok utóda – is elítéli a tettét. Anyja megátkozta. El kell mennie. Menyhért főzarándokol a hegyekbe, ahol még fentmaradt egy-két indián falu. Oda, ahonnan a családi legendák szerint az a dédapa jött – egy törzsfő, valamilyen okból (egy fehér nő miatti szerelme miatt?) elüldözött fia.

Az indián falu. Archaikus viszonyok, ahová alig szűrődött be a 20. század. A falu befogadja a fiatal orvost. Még emlékeznek ama törzsfő-fiú legendájára, aki elhagyta a közösséget. Menyhért gyógyít, s közben megtanulja a nyelvet, szokásokat, rítusokat, sőt az ékszerkészítést is. Szerelemre lobban egy gyönyörű indián lány iránt. Itt a próbaházasság dívik. S csak ha jól kijönnek a házastársak, és ha a gyerek is útba van, akkor kötik meg a házasságot. Kiderül, hogy Menyhértnek nem lehet gyereke. A lány elidegenedik tőle, akár a falu, amely a termékenységét fő értéknek tartja. El kell mennie. Hová mehetne? Vissza a szülővárosába. A karácsonyi előkészületek heteiben vagyunk. Mercedes, aki már boldog feleség, hasa domborodik, csak sajnálkozik fölötte, anyja pedig azért nem fogadja be, mert szinte teljesen indiánná változott a külön töltött idő alatt, s mivel bigottan vallásos, az önkasztrálást halálos bűnnek tartja. Egy napot tölt a szegénymenhelyen. Majd a fővárosban látjuk viszont utcai ékszerkészítőként és árusként. Repülőjegyre gyűjt.

Boldizsár

Boldizsár olyan fekete törzsfő fia, aki már évszázadok óta a muzulmán hitre tért, noha még a törzsben élnek az áttérést megelőző természetvallás elemei. (Utána kell nézni, hogy a Dél-afrikai Köztársaságban – ahová eredetileg terveztük az epizódot, van-e ilyen. Ha nem, akkor Etiópiában játszódik a történet. Nem kell magyaráznom, miért fontos, hogy Boldizsár – ha lazán is, de az iszlám kultúrkörhöz tartozzék.)

Boldizsár apja elesett a fehérek elleni függetlenségi harcokban. Anyja és a törzsi közösség a fehérek elleni gyűlöletre nevelik. Tulajdonképpen ez az oka, hogy közjük küldik tanulni – nyelvet és/vagy jogot –, mert a 20. század második felében már rafináltabb, a tudásmonopólium kihasználásával folyik a küzdelem. Boldizsár azért megy a fehérek egyetemére, hogy elsajátítsa tudásukat – hogy a fehérek fegyvereivel harcolhasson ellenük, így lehessen a feketék képviselője. Ám az egyetemen az utált fehérek helyett igen szimpatikus baloldali fiatalokkal találkozik, akik befogadják. Megismerkedik Cynthiával, egy nála idősebb fehér tanárnővel, aki egy fekete lázadás során veszítette el a gyermekét. S mert nem volt hajlandó ennek ellenére sem az apartheidet éltetni, a férje elhagyta. A tanárnőből barát, anya, majd élettárs lesz. Egy kirándulás a törzsnél fehér barátjaival. Kínos kudarc, jó, hogy halállal nem végződik ez a látogatás, amellyel Boldizsár a társadalmi megbékélés ügyét akarta szolgálni. Cynthia gyereket vár Boldizsártól. Bevallja terhességét, és azt is, hogy meg akarja szakíttatni azt. Csak a gyerek számára lenne szenvedés ilyen világba születni. Boldizsár könyörög, sír, hogy tartsák meg; csak egy gyermek hozhatja el a megváltást-nyugvást az életükbe – sőt: a tágabb társadalmi jövő szempontjából is. Meggyőzi. Ahogy nő Cynthia hasa, úgy maradnak el mellőlük a barátok, s maradnak egyre fenyegetőbbben magukra. A szülés megalázó körülményei. Az orvosok undorodása. A gyerek meghal. Mintha a születésével, illetve meg nem születésével tiltakozna a rá váró sors és világ ellen. (Még az is gyanítható, hogy az undorodó-tiltakozó orvosok is közrejátszottak a halálban.) Cynthia közli az amúgy is reményt vesztett Boldizsárral, hogy ő megtett mindent, de összetört benne sok minden – minden! –, és nem akar többé Boldizsárral találkozni. A gyerek halála az ő kapcsolatuk, álmaik halála is.

Boldizsár kivert kutyaként tér haza törzséhez. Nem fogadják vissza, és nem találja otthon a helyét. Egyre többet fordul elő a mecset körül. Régi legendákat hall apjáról s a törzsről, amikor nem voltak még a földjükön fehérek, s a KELETEN született vallásról is, ami a sivatag túlfeléről jött, s ahová imádkozáskor fordulnak. Boldizsár elhatározza, hogy követi azt az irányt, amit a csillag is mutat, amire az egyik öreg figyelmezteti. Mielőtt nekivágna, anyja átadja az apjáról maradt törzsi jelvényeket és amuletteket.

Negyedik. A születés

■ Ez az epizód a jeruzsálemi buszpályaudvaron kezdődik. Ide érkezik egy rakás más turistával, bennszülöttel a három király. Nem ismerik egymást. A Jaffakapunál möhön vetik be magukat az óvárosba. Szinte egymás mellett haladnak. Egyikük – Menyhért – a Szent Sírhoz, másikuk – Gáspár – a Siratófalhoz –, Boldizsár pedig az Omár-mecsethez siet. Míndhármukat éri valamilyen kisebb kiábrándító atrocitás (lerázhatatlan kéregető, biztonsági motozás, gyanúsítgatás), ami rádőbbsenti: a szent helyek – s általában a földrajzilag behatárolható helyek – nem hordoznak szentséget, mágikus erőt, ünnepet, találkozást, érintést – hanem a „mai kocsmá” üzletét vagy politikát.

Ócska arab hotel a sivatag szélén. Itt találkoznak, itt ismerkednek meg egymással a Háromkirályok. Egymástól függetlenül határozták el, hogy elzarándokolnak ide s majd tovább a sivatagba, ahonnan sejtelmes titkokat rejtő tájakra visz az út. Valami pontosan körvonalazhatatlan vonzerő hajtja őket. Elmesélik egymásnak, milyen tájakat jártak be. S mindannyian élnek a gyanúperrel, hogy „már találkoztak valahol”. Elhatározzák: együtt folytatják útjukat, mert már csak a rájuk leselkedő veszélyek miatt is így biztonságosabb. Egy hajnalon nekivágnak. (Telihold, Esthajnalcsillag, a nő-álom motívumok fölerősödnek.) Az út a sivatagban, amely korántsem néptelen. Találkoznak nyájjal és pásztoraival, kúttal, barlanggal, amelyre egy kis kolostort építettek. Egy szerzetes vízzel, kenyérrel kínálja őket, s elha-

lad mellettük drága „szafari” turistabusz is. Az est beállta előtt szeretnék elérni a sivatagi oázist, amelyhez állandóan közeledni látszanak, de délibábként soha nem érik el. Beesteledik. Távoli tüzet észlelnek. Odasietnek, és egy kalyibaféle előtt találnak egy öregembert, aki érthetetlen nyelven makog valamit, amiből csak sejteni lehet, hogy segítséget kér. Megpillantják a fiatal, vajúdó nőt. Valószínűtlenül szép, beduin vagy arab, illetve pontosan meg nem határozható. A nő. Az anya. A három király segít, amit tud. (Menyhért orvos irányítása alatt kést sterilizálnak, kulacsból vizet forralnak, stb.) És nemsokára – az ő segítségük eredményeképp – ott ül (trónol) az anya ölében a gyermek. Tudják-érik: ezért a segítségért s ezért az élményért, a villanásnyi időcskéért kellett nekik a világ sarkairól ideérniük. A születés dicsőséges fenséges csendje. (A kiseded imádása.) Mindegyikük megajándékozta valamivel. (E tárgy a szereplők életének egy fontos motívumához kapcsolódik.) Megérkeznek a pásztorok is a nyájakkal. Szoptatás. Hajnalodik. A csillag eltűnik. Az öreg makog valamit. A kisedet szorongató „madonnát” szamarára ülteti, és a pásztorok kíséretében eltűnik a sivatagban. A királyok hosszan néznek utána. Tudják, nem követhetik. Mégsem érzik magukat kifosztva.

Sőt: érzik, hogy utazás-menekülésük most ért véget. A megváltás elkezdődött. Beteljesedése majd csak hazájukba visszatérve mehet végbe. Addig még hosszú az út. Azonban elkezdődött, s az irány már megvan. A három király az oázis kútjánál elválik egymástól. Tudják: soha nem látják egymást viszont, tudják: mindig számíthatnak egymásra. Az élmény egy életre egybeforrasztotta őket. Az oázisból elvezető három ösvényen szétválva elindulnak.

Megérkezik az elkészült királyok busza. Családjaikkal (a már megismert feleségekkel, sőt gyerekekkel) turistaként szemlélik a születés misztériumától derengő tájat.

Melyik út, melyik megváltás, melyik királyok története az álom?

1990. március

